

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งในอนาคตของไทย

Policy Determination of Political Parties for Future Elections in Thailand

สุดารัตน์ สูดสมบุญ^{1*}, กัณตภณ นูทองแก้ว¹, และ สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา¹

Sudarat Sudsomboon^{1*}, Kantaphon Nuthongkaew², and Sitthipong Sitthiphatraprabha²

Received: 28 August 2024

Revised: 15 December 2024

Accepted: 18 December 2024

Abstract

Political parties are political organizations that are important to democratic governance. Every political party determines public policy under its political ideology which is a mechanism carried out to voters. Then, the voters use the information they receive to decide on voting for a political party. At the same time, changes can occur in society that determine the public policies of political parties for future elections. Political parties must have information from analysis, real situations, problem conditions, people's needs, including various knowledge sets to formulate public policies that can truly solve problems and meet the needs of the people. The policies need to cover social welfare, health, education, environment and energy, transportation, agriculture, labor, and human rights. The policies also have to cover populations of all age groups. This article will be useful to political parties in formulating policies for the next election of members of the House of Representatives.

Keywords: Policy, Political Parties, Elections

บทคัดย่อ

พรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทุกพรรคการเมืองจะกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรค เพื่อเป็นกลไกที่ส่งต่อไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสู่การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองนั้น ๆ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม การกำหนดนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองเพื่อการ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: sudsomboon.pao1208@gmail.com)

เลือกตั้งในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองจะต้องมีข้อมูลทั้งจากการวิเคราะห์สถานการณ์จริง สภาพปัญหา ความต้องการของประชาชน รวมทั้งชุดความรู้ต่าง ๆ เพื่อจะได้กำหนดนโยบายสาธารณะสามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้จริงที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งสวัสดิการสังคม สุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและพลังงาน คมนาคมขนส่ง การเกษตร แรงงาน สิทธิมนุษยชน และครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มวัย โดยบทความนี้จะเสนอเป็นข้อเสนอต่อพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งต่อไป

คำสำคัญ: นโยบาย, พรรคการเมือง, การเลือกตั้ง

บทนำ

พรรคการเมือง มีความสำคัญต่อระบอบการปกครอง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับภาครัฐ เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบ โดยการเลือกตั้งสรรหาตัวแทนเข้าไปสู่การเมือง ในระบบรัฐสภาที่ทำหน้าที่ในการดำเนินนโยบายตามบทบาทของพรรคการเมือง เป็นผู้ปกครองและกำหนดนโยบาย เพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน (Katasila, 2019) เพื่อจัดสรรทรัพยากร และสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชน (Phanchuphet, 2006) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิหน้าที่ของประชาชน ในการเข้าร่วมพรรคหรือมอบอำนาจโดยการเลือกพรรคที่มีเจตนารมณ์ตามที่ตนเองต้องการ (Phothithaen, 2001) ในขณะเดียวกัน ประเทศที่มีการปกครองระบอบสังคมนิยมก็มีพรรคการเมืองเช่นกัน แต่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกับพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Tonsakunrungruang, 2020) เช่น มิได้เป็นตัวกลางเสนอความต้องการของประชาชนให้แก่รัฐบาล มิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้นพรรคการเมือง จึงถือว่ามีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง "ภาครัฐ" กับ "ภาคประชาชน" โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค และนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร

พรรคการเมืองจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียง เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเมื่อพรรคการเมืองใดได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจนเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล นโยบายของพรรคการเมืองนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของนโยบายรัฐบาล (Boonsuaykwan, 2017) ซึ่งจะนำไปสู่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นนโยบายของพรรคการเมืองที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเป็นนโยบายสาธารณะที่แก้ปัญหา สนองความต้องการ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (Singnoi & Tassanai, 2021) แต่ที่ผ่านมาในสังคมประเทศประชาธิปไตยโดยส่วนใหญ่ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่พรรคการเมืองที่ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง เป็นผลมาจากนโยบายประชานิยมที่นักการเมืองได้นำเสนอไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ จนนำไปสู่การตัดสินใจ

ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นโยบายกระเป๋าเงินดิจิทัล นโยบายประชารัฐ นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ นโยบายประกันราคาพืชเศรษฐกิจ นโยบายลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน เป็นต้น

โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเพื่อการเลือกตั้งดังกล่าว ต่างนำเสนอ นโยบายประชานิยม เช่น นโยบายแจกเงินดิจิทัล 10,000 บาท นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท นโยบายบัตรประชารัฐ 700 บาท เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะเป็นนโยบายกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ แม้อาจทำให้เศรษฐกิจโตได้บ้างในช่วงเวลาหนึ่ง แต่จะมีปัญหาเรื่องความไม่มีประสิทธิภาพของนโยบายจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้ไม่คุ้มค่า และจะก่อให้เกิดผลเสียตามมามากมาย เช่น เป็นการสร้างภาระทางการคลังในระยะยาว เป็นการกระตุ้นพฤติกรรมค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์ และทำให้ประชาชนติดนิสัยการมีหนี้ หรืออาจถึงขั้นก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งไม่แตกต่างกับการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่าน ๆ มา และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในภายในและต่างประเทศ (Rattanadilok na Phuket, 2023)

ดังนั้นบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนโยบายสาธารณะ แนวทางการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งในอนาคต ซึ่งเป็นมุมมองของผู้เขียนเพียงผู้เดียวที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองต่อไป

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

“พรรคการเมือง” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดนโยบายสาธารณะในระบอบประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์สายการเมืองเปรียบเทียบและนโยบายสาธารณะมองว่า พรรคการเมืองเป็นเสมือนตัวแทนที่ทำหน้าที่แปลงความต้องการของคนในสังคม ทั้งในฐานะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและกลุ่มทางสังคม Easton (1957) มองว่าพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Policy Process or Black Box) ซึ่งทำหน้าที่ในการแปลงความต้องการ (Demand) ของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะ (Outputs) ซึ่งอธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายในระบอบประชาธิปไตยและการรักษา “สมดุลของระบบการเมืองและสังคม” เพื่อให้นโยบายสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนและรักษาระดับการสนับสนุน (Support) ของประชาชนต่อระบบการเมือง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมจนนำไปสู่การล่มสลายของระบบการเมืองและสังคม (Yeema, 2011)

พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินงานของระบบการเมืองทุกระบบ (Iampraiwan, 2001) กล่าวคือ

1) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ที่แสดงลักษณะอุดมการณ์ทางการเมือง ที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์แบบเผด็จการสังคมนิยม (พรรคคอมมิวนิสต์) พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์แบบอำนาจนิยม เป็นต้น

2) พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน กล่าวคือ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่รวบรวมผลประโยชน์และความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการเมือง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองและจัดทรัพยากรของสังคม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่ต่อรองและตกลงประสานผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อยุติความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม

3) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การอบรมกลุ่มเอกลาทางการเมือง การให้ความรู้ทางการเมือง การสร้างสำนึกทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง รวมทั้งการสร้างเอกภาพและเสถียรภาพทางการเมือง

4) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สรรสร้างผู้นำทางการเมือง เหตุที่พรรคการเมืองมีความเหมาะสมในการสร้างผู้นำทางการเมือง เนื่องจากการเป็นผู้นำทางการเมืองต้องมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายโดยคำนึงผลประโยชน์ของประชาชนในทรศณะของพรรคการเมือง ฉะนั้น นักการเมืองจึงต้องเข้าใจการต่อรอง การประสานผลประโยชน์ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นหน้าที่ในการสร้างผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากนี้ พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญ (Academic Bureau, Secretariat of the House of Representatives, 2018) คือ

1) การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน พรรคการเมืองต้องกระตุ้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและสนใจปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้น รวมทั้งต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) เป็นช่องทางให้ประชาชนได้แสดงออกทางการเมืองของประชาชน

3) เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานระหว่างประชาชน กลุ่มประชาชน หรือกลุ่มประโยชน์ต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจและประสานการทำงานในสังคมร่วมกัน ตลอดจนปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

4) กำหนดนโยบายหลักสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อไปใช้ในการบริหารปกครองประเทศ

5) กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการเสนอตัวผู้มีชื่อเสียงเข้าสมัครรับเลือกตั้ง การตั้งสาขาพรรคหรือชมรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจทางการเมือง

6) การสร้างผู้นำทางการเมือง โดยการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรทางการเมืองมาเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ ภารกิจ อุดมการณ์ หน้าที่ และบทบาทของพรรคการเมืองที่มีต่อการเลือกตั้ง หรือ การดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในอนาคต

7) ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก และทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านหรือถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลเมื่อได้รับเสียงข้างน้อย

8) ถ้ายังไม่มีโอกาสในการบริหารประเทศ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่แทนประชาชนในการเรียกร้อง หรือกดดันให้รัฐบาลสนองตอบในแนวทางที่เห็นว่าเหมาะสม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนที่จะเข้ามาบริหารประเทศผ่านการกำหนดนโยบายเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเข้ามาเป็นตัวแทนต่อไป

คุณค่าของพรรคการเมืองต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

โดยทั่วไปแล้วเราจะพบว่า พรรคการเมือง เป็นองค์กรหนึ่งในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม ก็มีพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารประเทศได้เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน ซึ่งถือว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก พรรคคอมมิวนิสต์ยังเป็นองค์กรทางการเมืองที่แสดงออกซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน เป็นองค์กรที่สร้างผู้นำการเมืองจากรุ่นสู่รุ่น เป็นต้น

พรรคการเมืองจะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ก็แต่ในภาวะการณ์ที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคเข้าร่วมแข่งขันกัน อันจะเกิดในบรรยากาศประชาธิปไตย ซึ่งรับรองความเสมอภาค สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สิทธิในการชุมนุม สิทธิในแสดงความคิดเห็น แต่เดิมการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางตรง พรรคการเมืองไม่ใช่เรื่องจำเป็น แต่เมื่อสังคมกลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ประชาธิปไตยทางตรงย่อมใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากมีประชาชนจำนวนมาก จึงเกิดเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องมีการเลือกตั้งก็ปรากฏเด่นชัดขึ้น เพราะนักการเมืองที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง ต่างมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองจากบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จะช่วยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความกระจ่างในการตัดสินใจไปใช้สิทธิ และทำให้มีตัวเลือกที่น้อยลงและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจะทำให้การเรียกร้องของประชาชนดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่ขึ้นอยู่กับปัจเจกแต่ละคน เพราะแม้ว่าผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองจะตายไป พรรคการเมืองก็ไม่สิ้นสุดลงไปด้วย หากแต่สามารถถูกรับช่วงต่อไปโดยสมาชิกพรรคคนอื่น ๆ ในด้านการใช้อำนาจนิติบัญญัติ พรรคการเมืองจะช่วยพิจารณาถ่วงดุลองความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยถ่วงภายในพรรคการเมืองก่อน จึงเสนอต่อสภา ทำให้การทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และรอบคอบมากขึ้น พรรคการเมืองทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมากขึ้น หากรัฐบาลจะดำเนินนโยบายในทางใดก็สามารถรู้ได้ว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ยังสนับสนุนตนอยู่เท่าใด เพราะผู้แทนเหล่านั้นสังกัดในพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกัน

หากผู้แทนคนใดจะกระทำตนนอกกลุ่มนอกทางก็ยังมีวินัยพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่คอยควบคุมอยู่อีกชั้นหนึ่ง (Tonsakunrungruang, 2020)

ปัจจุบัน หน้าที่ต่าง ๆ ที่พรรคการเมืองเคยมีอาจเริ่มถูกแทนที่ด้วยสถาบันอื่น อาทิ สื่อ หรือ องค์กรภาคประชาชน เข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐแทนพรรคการเมือง และในบางคราว อาจทำได้ดีกว่าพรรคการเมือง หรือการที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองได้โดยตรง อาทิ เข้าชื่อเสนอกฎหมาย หรือถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้พรรคการเมืองไม่ได้มีบทบาทเท่าเดิมเช่นที่เคยมีมา แต่โดยสภาพสังคมปัจจุบัน พรรคการเมืองยังเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งหากประชาชนต้องการธำรงประชาธิปไตยไว้

นโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ เป็นผลผลิตของระบบการเมือง และนโยบายสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อทางหนึ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน (Singnoi & Tassanai, 2021) เป็นนโยบายที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและมุ่งแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกมิติ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและประชาชน (Chaitonthueak & Phosingh, 2022) ตามทัศนะของ Lowi (1969) และ Almond and Powell (1980) สรุปว่านโยบายสาธารณะมี 4 ประเภท ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ นโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร นโยบายที่เกี่ยวกับการนำเอาทรัพยากรในสังคมมาใช้ นโยบายในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคม และนโยบายที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์ ซึ่งกว่าจะมาเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐดำเนินการนั้น ย่อมมาจากนโยบายของพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งและเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล หรือมาจากนโยบายของพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ดังนั้นพรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายให้เข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด เพื่อส่งผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ

นโยบายสาธารณะ จึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบาย (รัฐบาล/พรรคการเมือง) และประชาชน ดังเช่น Thamrongthanyawong (2000) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาล เพราะหากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้รัฐบาลได้รับความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐบาลในการบริหารประเทศ ในขณะที่ Juito (2011) ได้อธิบายว่า นโยบายสาธารณะยังมีความสำคัญกับประชาชน เพราะนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นจากรัฐบาลรูปแบบใดก็ตามต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือข้อเรียกร้องของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีพลังในการสนับสนุนผู้กำหนดนโยบายต่อไป ดังนั้นนโยบายสาธารณะ ต้องมีเนื้อหา สาระ หรือเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 2 บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ประกอบกับประเทศไทยมีประชากรประมาณ 67,000,000 คน ระบอบประชาธิปไตยแบบทางตรงของกรีก จึงไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่รวมทั้งประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยต้องใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยที่ต้องเลือกตัวแทนของตนเองผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 (7) ได้กำหนดให้ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเอง โดยในระดับชาติ ตัวแทนของประชาชนคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่สังกัดพรรคการเมือง มีนโยบายของพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงภายใต้กลยุทธ์หาเสียงที่สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกประกอบการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเอง ซึ่งนโยบายของพรรคการเมืองของไทยที่ผ่านมาหลายรูปแบบทั้งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาให้กับประเทศอย่างแท้จริง บางนโยบายก็เป็นนโยบายขายฝัน ไม่สามารถทำได้จริง บางนโยบายก็เป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ แต่ในภาพรวมมักจะเป็นนโยบายประชานิยม เพราะต้องการให้ประชาชนตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น เช่น นโยบายเงินดิจิทัล นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ นโยบายสานต่อบัตรประชาชนรัฐ นโยบายเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มเปราะบาง นโยบายที่เกี่ยวกับการลดค่าครองชีพต่าง ๆ เป็นต้น (Royal, 2017) ในขณะที่ Chandrapithaka (2019) ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า นโยบายประชานิยม เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เปรียบเสมือนการที่รัฐบาลใช้เงินภาษีมาใช้จ่ายเพื่อซื้อเสียงประชาชน นอกจากนี้ นโยบายประชานิยมก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตามทัศนะของ Lingle (2002) มองว่านโยบายประชานิยม คือ การที่รัฐบาลมอบความหวังที่ไม่จริงแท้ (False Expectation) ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรากหญ้า และนโยบายประชานิยมอาจเป็นบ่อเกิดของการสร้างความแตกแยกในสังคมเพราะนโยบายนั้น ๆ อาจจะดำเนินการเฉพาะเพียงประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้นการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองต้องกำหนดนโยบาย และควรมีลักษณะสำคัญ คือ 1) มีเป้าหมายชัดเจน ที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติ 2) สามารถปฏิบัติได้จริง และการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเหตุมีผล 3) มีขั้นตอน แผนงานชัดเจน ไม่มีความซ้ำซ้อน เมื่อนำมาปฏิบัติ 4) ต้องประกาศหรือแจ้งให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน 5) นโยบายต้องเหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ 6) นโยบายสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 7) นโยบายมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในทางปฏิบัติ (Punyawutpreeda, 2021)

โดยบทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอประเด็นการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ผู้เขียนจึงขอวิเคราะห์สถานการณ์การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น

การทั่วไป พ.ศ. 2566 เท่านั้น จากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 มีพรรคการเมือง 70 พรรคการเมือง ได้ส่งผู้สมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 6,679 คน ส่วนนโยบายของพรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ ทั้ง พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคก้าวไกล พรรครวมไทยสร้างชาติ และพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคการเมืองต่างรณรงค์หาเสียงด้วยนโยบายหลากหลายที่มาจากสถานการณ์ของประเทศที่ผ่านมาทั้งการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากรัฐประหาร สถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่อย่าง COVID-19 ปัญหาเศรษฐกิจทั้งระดับฐานรากจนถึงระดับประเทศ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ จากภายนอกประเทศ เช่น ปัญหาเงินเฟ้อในหลายประเทศ สงครามในหลายพื้นที่ของโลก เป็นต้น โดยทุกพรรคการเมืองต่างจูงใจและให้คำมั่นสัญญาว่าจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองมีนโยบายเด่นที่เป็นจุดขายเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน ซึ่งมาจากอุดมการณ์ ฐานคิด และวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละพรรคการเมืองตั้งไว้ คือ การได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล และส่วนใหญ่ยังเป็นนโยบายประชานิยม ดังเช่นการเลือกตั้งที่ผ่านมา

นโยบายประชานิยมของพรรคการเมืองใหญ่ในสังคมการเมืองไทย เช่น 1) นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเติมเงินดิจิทัล 10,000 บาทของพรรคเพื่อไทย โดยให้แก่ประชาชนทุกคนที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ผ่านกระเป๋าเงินดิจิทัลที่ผูกกับบัตรประชาชนของแต่ละคน ผู้เขียนมองว่า เป็นการประเมินผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในแง่ดีมากเกินไป ซึ่งเมื่อศึกษาทั้งจากงานวิจัยในและต่างประเทศพบว่า มาตรการเงินโอนของไทยมักจะมีตัวคูณทางการคลังเพียง 0.4 - 0.9 เท่า (Ketpittaya, Annonchan, & Tonghui, 2015) ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการคลังของประเทศ 2) นโยบายพักหนี้ 3 ปี หยุดต้น ปลอดดอกเบียคนละไม่เกิน 1 ล้านบาท ของพรรคภูมิใจไทยเป็นนโยบายแก้หนี้ครัวเรือน แม้ว่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข แต่นโยบายพักหนี้เช่นนี้เป็นเพียงนโยบายที่ช่วยบรรเทาค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในระยะสั้นด้วยงบประมาณภาครัฐค่อนข้างสูง และเมื่อผ่านระยะเวลาไปตามอายุของรัฐบาล ครัวเรือนก็ต้องกลับมาจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้นที่ไม่ได้ลดลงไปในช่วง 3 ปีนี้ดังเดิม 3) นโยบายสวัสดิการของพรรคก้าวไกล ที่นำเสนอสร้างระบบสวัสดิการแบบถ้วนหน้าและครอบคลุมคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กแรกเกิด แรงงาน และผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องใช้งบประมาณรวม 6 แสนล้านบาทต่อปี ซึ่งจะกลายเป็นการสร้างภาระทางการคลังให้กับประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งประเทศอาจจะไม่ได้รับการพัฒนาในมิติอื่น ๆ ได้ 4) นโยบายประกันรายได้เกษตรกรของพรรคประชาธิปัตย์ ในมุมมองของผู้เขียน นโยบายนี้มีส่วนให้เกษตรกรขาดการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า เช่น บางรายขาดทุนจากการปลูกข้าวคุณภาพต่ำ แต่ยังทำต่อเพราะได้รับเงินส่วนต่าง และไม่เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นนอกการเกษตร 5) นโยบาย 'บัตรสวัสดิการพลัส' ของพรรครวมไทยสร้างชาติ เป็นการเพิ่มวงเงินโดยมุ่งเป้าให้กลุ่มผู้ยากจนเป็นเรื่องที่ดี ถ้าทำได้จะเป็นการใช้งบประมาณที่ตอบโจทย์และตรงจุด เพราะสามารถช่วยลดระดับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมลงได้ และจะยังช่วยยกระดับรายได้ให้พวกเขาอย่างได้น้ำได้น้ำ ให้สามารถตั้งตัวและหลุดจากกับดักความยากจนได้ เป็นต้น ซึ่งบางนโยบายของพรรคการเมืองข้างต้นกลายเป็นนโยบาย

ของรัฐบาลต่อไป ในขณะที่การศึกษาของ Laiprakobsap (2021) พบว่า การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในปัจจุบันนั้น ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ของพรรคการเมือง โครงสร้างของพรรคการเมืองและความสำคัญภายในพรรคการเมือง และบทบาทของผู้นำพรรคการเมือง มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะของการกำหนดทิศทางและประเด็นของนโยบายพรรคในแต่ละช่วงเวลา และ 2) ปัจจัยภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ความคิดเห็นสาธารณะของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และนโยบายของพรรคการเมืองคู่แข่ง โดยจะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายพรรคในช่วงเวลาหาเสียงเลือกตั้ง และนำไปกำหนดเป็นกฎหมายหรือนโยบายหลังการเลือกตั้ง รวมทั้งสำรวจกระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่การเมืองแบบประชาธิปไตย มีความมั่นคงสูงเพื่อเปรียบเทียบชุดนโยบายของพรรคการเมืองและกระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง

การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งในอนาคต

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ของไทย จะเกิดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2570 ซึ่งพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่คาดหวังจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ใช้ชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ผู้เขียนจึงนำเสนอการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง โดยเฉพาะด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสังคมไทยซึ่งมีประชากรอยู่ราว 70 ล้านคน และสภาพสังคมยังมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย” ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตพื้นฐานที่ดี ต้องให้ความสำคัญกับประเด็น ปากท้อง และการดำรงชีพ ซึ่งในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างรวดเร็ว จึงขอนำเสนอแนะนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไป (Thailand Development Research Institute, 2023) ดังนี้

1. ด้านสวัสดิการสังคม นโยบายสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย ควรมุ่งให้ความคุ้มครองในทุกมิติ ทั้งสิทธิประโยชน์ในรูปตัวเงินในระดับที่เหมาะสมกับฐานะการคลังของประเทศแล้ว พรรคการเมืองควรต้องพิจารณาปรับปรุงบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น เพิ่มจำนวนและยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ และปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างหลักประกันว่าประชาชนจะสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ได้จริง โดยในทางปฏิบัติ พรรคการเมืองควรมุ่งทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการให้สวัสดิการแก่ประชาชนในพื้นที่

2. ด้านสุขภาพ ถือว่ายังเป็นปัญหาสำคัญของคนไทยและจะต้องรองรับสุขภาพของคนไทยในอนาคต พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบาย เช่น 1) สนับสนุนกฎหมายขยายเพดานเงินเดือนที่ใช้คำนวณเงินสมทบกองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้นจาก 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งจะช่วยให้รัฐมีทรัพยากรเพิ่มขึ้นและสามารถนำมาเพิ่มบำนาญและขยายบริการรักษาพยาบาลให้ผู้ประกันตน โดยเงินสมทบที่เก็บเพิ่มจะไม่กระทบผู้ที่มีรายได้ต่ำ

กว่า 15,000 บาทต่อเดือน 2) มีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารสถานพยาบาลของรัฐ โดยคำนึงถึงระบบส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สถานพยาบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดีขึ้น 3) ทบทวนนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ เน้นการรับคนไข้ต่างชาติเข้ามารักษาพยาบาลในประเทศไทย รวมทั้งควรจัดทำนโยบายเปิดโอกาสให้แพทย์และพยาบาลต่างประเทศเข้ามารักษาคนไข้ต่างชาติในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแพทย์และพยาบาลที่เกิดขึ้นในอนาคต 4) ทบทวนนโยบายกัญชา โดยสร้างกลไกควบคุมการใช้กัญชาที่รัดกุมและโปร่งใส เพื่อไม่ให้เกิดผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน สตรีตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุและผู้ขับขี่ยานพาหนะ ที่อาจได้รับกัญชาที่ถูกใส่ไว้ในอาหารโดยผู้บริโภคไม่รู้ตัว และ 5) ควรมีนโยบายยกระดับศักยภาพของระบบสุขภาพในระยะยาวเพื่อให้สามารถรับมือกับโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำตลอดจนอุบัติภัยทางสุขภาพต่าง ๆ โดยพัฒนา “องค์กรเจ้าภาพ” ที่ติดตามปัญหาเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง และสามารถส่งสมความรู้ทั้งด้านวิชาการและนโยบาย ทำให้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น องค์กรดังกล่าวจะสามารถยกระดับขึ้นมาเป็นเสาหลักให้แก่ฝ่ายนโยบายได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องตั้งโครงสร้างใหม่ เช่น ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ซึ่งแม้มีอำนาจมาก แต่ก็ขาดความพร้อมในการรับมือปัญหาในเชิงรุก (Proactive)

3. ด้านการศึกษา ระบบการศึกษาไทย มีปัญหาด้านคุณภาพโดยรวมในระดับต่ำและมีความเหลื่อมล้ำสูง การขาดการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก การที่ครูต้องใช้เวลากับโครงการต่าง ๆ มากมายที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และวัฒนธรรมในการจัดการศึกษาที่เน้นสั่งการจากส่วนกลาง พรรคการเมืองควรพิจารณาปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษา คือ 1) ควรเร่งปรับหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาพื้นฐานใหม่ โดยวางเป้าหมายการพัฒนาคนให้มี “สมรรถนะโดยรวม” มากกว่าการเรียนภาษาต่างประเทศหรือทักษะบางด้าน โดยให้ครอบคลุมทั้งการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ 2) ควรส่งเสริมการเรียนฟรีในระดับการศึกษาพื้นฐานก่อน โดยจัดสรรทรัพยากรมากขึ้นให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ 3) ควรปรับงบประมาณด้านการศึกษาใหม่ โดยลดงบประมาณส่วนที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและครู เพื่อให้สามารถเพิ่มงบประมาณในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงมากขึ้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ที่ผ่านมานโยบายด้านนี้ยังไม่ได้รับความสนใจจากพรรคการเมืองต่าง ๆ มากนัก ตัวอย่างนโยบายที่หลายพรรคการเมืองนำเสนอ ได้แก่ การใช้พลังงานหมุนเวียน การขายคาร์บอนเครดิต การแก้ไขระเบียบการซื้อขายไฟฟ้า และการแก้ไขปัญหา PM2.5 เป็นต้น นโยบายที่สำคัญแต่ยังไม่มีพรรคการเมืองใดเสนอเลยคือ นโยบายที่เกี่ยวกับการปรับตัวและการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย นอกจากนี้พรรคการเมืองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนนักในการทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ภายในปี ค.ศ. 2065 หรือ พ.ศ. 2608 ตามที่ประกาศต่อประชาคมโลก แม้จะมีบางพรรคการเมืองเสนอให้เลิกการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหินภายในปีพ.ศ. 2580 หรือส่งเสริมการใช้

มอเตอร์ไซค์หรือรถยนต์ไฟฟ้า (EV) มากขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มนโยบายที่ดี แต่นโยบายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกก็ถูกบางพรรคการเมืองลดทอนลงจนเหลือเพียงการสร้างรายได้จาก “คาร์บอนเครดิต” ของเกษตรกร ซึ่งเป็นการแปลงนโยบาย “สิ่งแวดล้อม” เป็นนโยบาย “ปากท้อง” ส่วนนโยบายการลดค่าไฟฟ้ายังเป็นความท้าทายในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีข้อจำกัดในปัจจุบันจากสัญญาการซื้อขายพลังงานระยะยาวจากผู้ผลิตไฟฟ้าภาคเอกชน และการสำรองไฟฟ้าของประเทศในระดับสูงมาก แม้บางพรรคการเมืองเสนอนโยบาย “รีโอโครงสร้างพลังงาน” แต่ก็ยังไม่เสนอรายละเอียด ดังนั้นพรรคการเมืองที่เสนอนโยบาย “ลดค่าไฟฟ้า” หรือ “รีโอโครงสร้างพลังงาน” จึงควรให้รายละเอียดต่อแนวทางในการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวด้วย ปัญหา PM2.5 เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตของประชาชนปีละกว่า 3 หมื่นคน และยังมีผลกระทบต่อสุขภาพต่อประชาชนจำนวนมาก เป็นเรื่องดีที่หลายพรรคการเมืองเสนอนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น นโยบายในการส่งเสริมระบบขนส่งสาธารณะที่ใช้พลังงานไฟฟ้า การห้ามเผาป่าและแปลงเกษตร ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาให้เกิดผลสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือของหลายกระทรวง ซึ่งจะเป็นเรื่องท้าทายมากในรัฐบาลผสมที่น่าจะเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงควรสร้างฉันทามติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากกว่าจะแข่งขันกันทางนโยบายเหมือนในเรื่องอื่น

5. ด้านคมนาคมขนส่ง นโยบายด้านระบบขนส่งสาธารณะที่พรรคการเมืองเสนอส่วนใหญ่ยังมักจำกัดอยู่เฉพาะระบบขนส่งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทั้งที่ประชาชนในต่างจังหวัดก็ขาดแคลนระบบขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพเช่นกัน ทำให้ยังต้องพึ่งพารถส่วนตัวและจักรยานยนต์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้รับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการหรือร่วมตัดสินใจในการจัดระบบขนส่งในพื้นที่ของตน ดังนั้นพรรคการเมืองควรมี 1) นโยบายส่งเสริมให้ท้องถิ่นที่มีความพร้อมสามารถจัดทำระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ เช่น สนับสนุนจังหวัดขอนแก่นให้สามารถจัดทำระบบรางให้เกิดขึ้นให้ได้โดยเร็วเพื่อเป็นต้นแบบให้จังหวัดอื่น 2) ด้านการขนส่งสินค้า ควรมีนโยบายจัดสร้างสถานีขนส่งคอนเทนเนอร์ (Container Yard) ในบริเวณชุมทางใหญ่ของระบบรางในภูมิภาคต่าง ๆ และ 3) นโยบายก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หรือระบบรางเพิ่มเติม ควรพิจารณาปรับปรุงนโยบายดังกล่าวไม่ให้เกิดการทับซ้อนกันของมอเตอร์เวย์และระบบราง เพื่อไม่ให้แข่งขันกันเองและไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ตลอดจนทำให้เกิดการกระจุกตัวในการพัฒนาเฉพาะบางพื้นที่ โดยควรพิจารณาลงทุนระบบรางในเส้นทางหลัก และระบบมอเตอร์เวย์ในเส้นทางเชื่อมโยงกับระบบรางไปยังพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ

6. ด้านการเกษตร ที่ผ่านมานโยบายของพรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาหลักของภาคการเกษตรไทยอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะปัญหาหนี้สินเกษตรกร ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นพรรคการเมืองควรหันมาให้ความสนใจมากขึ้นในการคิดค้นนโยบายช่วยเหลือให้เกษตรกรเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าเพิ่มในการผลิต และลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระยะยาว นอกจากนี้ พรรคการเมืองควรคิดค้นนวัตกรรมทางนโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินทำกินระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ การขยายสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดิน การแก้ไข

กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาที่ดิน การสนับสนุนให้เกษตรกรยากจนเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นนอกภาคเกษตร การปรับโครงสร้างหนี้และการให้สินเชื่อที่สอดคล้องกับศักยภาพและกระแสรายได้ของเกษตรกร รวมทั้งการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญากู้ยืมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเกษตรกร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาฐานข้อมูลสินเชื่อเกษตรกรที่ครอบคลุม

7. นโยบายแรงงาน นโยบายด้านแรงงานของพรรคการเมืองส่วนใหญ่เน้นเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งแข่งขันกันว่าพรรคใดจะเสนอค่าจ้างขั้นต่ำได้สูงกว่ากัน และการสร้างงานใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาสำคัญของตลาดแรงงานไทยคือ การเพิ่มผลิตภาพแรงงานซึ่งหมายถึงความสามารถของแรงงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แม้แต่พรรคการเมืองที่เสนอเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำก็ไม่ได้เสนอหลักคิดที่เชื่อมโยงค่าจ้างขั้นต่ำเข้ากับผลิตภาพแรงงาน นอกจากนี้พรรคการเมืองต่าง ๆ ยังไม่ได้เสนอนโยบายแรงงานต่างด้าวว่าควรมีจำนวนเท่าใด และควรใช้แรงงานต่างด้าวอย่างไร ทั้งที่การมีแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงต่ำจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs ไม่มีแรงจูงใจในการปรับตัวเพื่อเพิ่มผลิตภาพ

8. ด้านการสนับสนุน SMEs มีพรรคการเมืองที่เสนอนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพียง 2 พรรคเท่านั้น โดยในภาพรวมนโยบายให้ความสำคัญกับ 4 เรื่องหลัก ได้แก่ การให้เงินทุนแก่ SMEs การยกเว้นและลดภาษีเงินได้ การเพิ่มช่องทางการขายสินค้าและบริการ และการปรับแก้กฎหมายเพื่อช่วยปลดล็อกการประกอบธุรกิจของ SMEs อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีนโยบายชัดเจนในการช่วย “เพิ่มผลิตภาพ” ซึ่งจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ในระยะยาว

นอกจากนี้ Sopha (2023) ได้กล่าวว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อแบ่งตามเจนเนอเรชันจะเห็นว่าคนรุ่นใหม่ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุระหว่าง 18 - 25 ปี ซึ่งเป็นคน Gen Z จะมีอยู่ราว 6.6 ล้านคน ขณะที่ Gen Y มีอยู่ 15.1 ล้านคน Gen X 16.1 ล้านคน ส่วนคนรุ่น Baby Boomers มีอยู่ 11.8 ล้านคน หากพรรคการเมืองออกนโยบายหาเสียงเพื่อหวังให้ชนะการเลือกตั้ง คงไม่แปลกนัก หากจะให้ความสำคัญกลุ่มคน Gen Z น้อยกว่ากลุ่มคนวัยอื่น ๆ ในเมื่อตัวแปรของชัยชนะอาจขึ้นอยู่กับคน Gen X หรือ Gen Y ที่รวมกันแล้วมีมากกว่า 30 ล้านคน แต่หากมองโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะ Gen Z จะกลายเป็นวัยแรงงานกลุ่มใหญ่ ดูแลสังคมสูงวัยในอนาคต ดังนั้นในอนาคต พรรคการเมืองที่ต้องการชนะการเลือกตั้ง ควรกำหนดนโยบายในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องบริบทกับกลุ่มเป้าหมาย (Thongthep, 2023) ดังนี้

1. ด้านการศึกษา พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การปรับปรุงหลักสูตรครูและพัฒนาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ 2) การปฏิรูปการประเมินผลงานของครู 3) การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ด้านเศรษฐกิจ พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วย Soft Power 2) การพัฒนาชุมชน ด้วยการส่งเสริมอาชีพในชุมชนพร้อมจัดหาตลาดเพื่อรองรับอาชีพที่จะ

เกิดขึ้น 3) มีการสร้างพื้นที่การจ้างงานระหว่างบริษัทกับนักศึกษาจบใหม่ 4) การกำหนดราคาผลิตผลของเกษตรกรอย่างจริงจัง

3. ด้านสิทธิมนุษยชน พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การสร้างสนามเด็กเล่นเพื่อผู้มีข้อจำกัดทางกาย 2) การสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย เป็นมิตรสำหรับเด็กและเยาวชน 3) ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง 4) ส่งเสริมเสรีภาพในการนำเสนอของสื่อมวลชน 5) กำหนดให้เป็นสังคมแห่งความเท่าเทียมและเสมอภาค 6) ส่งเสริมพื้นที่ให้เยาวชนในการพูดเรื่องการเมือง และ 6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์

4. ด้านสวัสดิการ พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ด้วยตัวเองฟรีที่บ้าน 2) มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่กระจายทั่วถึง 3) การส่งเสริมสวัสดิการสาธารณสุขด้านโรคติดต่อทางเพศ 4) การจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง 5) การจัดสวัสดิการคนพิการเพื่อความเท่าเทียม 6) การขนส่งทันสมัยและสิ่งก่อสร้างที่เอื้อต่อผู้พิการ และ 7) การกระจายอำนาจการจัดการสาธารณสุขไปสู่ท้องถิ่น

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) จัดพื้นที่สีเขียวในเมืองที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ 2) สร้างสภาพแวดล้อมเมืองที่ปลอดภัย 3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วยตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นโยบายของพรรคการเมืองในอนาคตจะต้องกำหนดบนพื้นฐานของบริบทของสังคมไทย เช่น สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม สังคมผู้สูงอายุ การเปิดกว้างเรื่องความเท่าเทียมและเสมอภาค และการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น

สรุป

พรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่รวมบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน แนวคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ แบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อส่งบุคคลเข้ารับการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล เพื่อจะได้บริหารประเทศตามแนวคิดหรือนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม และนโยบายของพรรคการเมือง เป็นเครื่องมือสำคัญของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครใช้ในการรณรงค์หาเสียงกับประชาชน เพื่อมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าพรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งทุกพรรคการเมือง มักนำเสนอ นโยบายประชานิยม ซึ่งเป็นนโยบายที่สามารถทำได้จริงบ้าง ไม่สามารถทำได้จริงบ้าง แต่ที่นำเสนอเพียงหวังให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น แต่ในสถานการณ์ที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พรรคการเมืองที่มุ่งหวังจะลงสนามการเลือกตั้งในครั้งต่อไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการและ

แก้ไขปัญหาของประชาชนในทุกด้าน โดยสิ่งสำคัญคือ นโยบายจะต้องทำได้จริงและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มวัย

เอกสารอ้างอิง

- Academic Bureau, Secretariat of the House of Representatives. (2018). *Establishment of political parties according to the Organic Act on Political Parties B.E. 2017*. Bangkok: Secretariat of the House of Representatives. [in Thai]
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1980). *Comparative politics today: A world view*. Boston, MA: Little, Brown and Company.
- Boonsuaykwan, R. (2017). Change management: Conceptual framework for research. *Asian Journal of Arts and Culture*, 17(1), 39–62. [in Thai]
- Chaitonthueak, B., & Phosingh, P. (2022). Using innovative platforms for Thai society. *Journal of Local Administration and Innovation*, 5(3), 117-130. [in Thai]
- Chandrapithaka, A. (2019). Fiscal illusion: Analysis of the impact of populist policy implementation. *Silpakorn University Journal*, 39(1), 1-17. [in Thai]
- Easton, D. (1957). An approach to the analysis of political systems. *World Politics*, 9(3), 383-400.
- Iampraiwan, W. (2001). *Thai politics and governance according to the people's constitution*. Bangkok: VJ Printing. [in Thai]
- Juito, S. (2011). *New innovation management* (2nd ed.). Nonthaburi: Academic Division, Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Katasila, T. (2019). *Analytical study of the development of Thai political parties according to the democratic regime*. Nakhon Pathom: Mahamakut Rajavidyalaya University. [in Thai]
- Ketpittaya, T., Annonchan, C., & Tonghui, T. (2015). *Handbook for analyzing the impact of government spending on GDP by fiscal multipliers: Stimulus of fiscal policy 2015-2016*. Bangkok: Parliamentary Estimates Office. [in Thai]
- Laiprakobsap, T. (2021). *Many dimensions, many perspectives: Thai political party policymaking*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Lingle, C. (2002). *The perils of populism*. Retrieved from <https://fee.org/articles/the-perils-of-populism>

- Lowi, T. (1969). *The end of liberalism: Ideology, policy and the crisis of public authority*. New York: Norton.
- Phanchuphet, C. (2006). *Thai politics and government: From the Sukhothai era to the Thaksin era* (5th ed.). Pathum Thani: Punch Group. [in Thai]
- Phothithaen, W. (2001). *Activities of Thai political parties*. Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Punyawutpreeda, P. (2021). Policy determination of Thai political parties according to the 2017 constitution. *MCU Journal of Social Development*, 6(3), 13-28. [in Thai]
- Rattanadilok na Phuket, P. (2023). *Analysis of NIDA poll results “election 2023” on various factors of victory*. Retrieved from <https://nida.ac.th/research/nida-poll-election-2566> [in Thai]
- Royal, G. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Retrieved from <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/6959> [in Thai]
- Singnoi, I., & Tassanai, R. (2021). Public policy: Government administration and management. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(special Issue), 610-623. [in Thai]
- Sopha, J. (2023, May 23). Politics and the matter of GEN. *Siamrath*. Retrieved from <https://repository.dusit.ac.th/server/api/core/bitstreams/385ba22e-b4ef-4599-8cf8-56b4419f2703/content> [in Thai]
- Thailand Development Research Institute. (2023). *TDRi dissects the policies of 6 political parties*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/politics/news-1279828> [in Thai]
- Thamrongthanyawong, S. (2000). *Public policy: Concepts, analysis and processes* (3rd ed.). Bangkok: Sematham. [in Thai]
- Thongthep, W. (2023). *Analysis: Which Gen X, Y or Z will decide the election results?*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/articles/cn32zyv9nr2o> [in Thai]
- Tonsakunrungruang, K. (2020). *Political parties*. Retrieved from <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title> [in Thai]
- Yeema, B. (2011). *Basic knowledge of political science* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]